Europos Sąjungos
oficialusis leidinys

LT
L serija

2025/2043

2025 10 13

KOMISIJOS ĮGYVENDINIMO REGLAMENTAS (ES) 2025/2043

2025 m. spalio 10 d.

dėl klimato kaitos poveikio ir ankstesnio poveikio organiniam dirvožemiui įrodymų teikimo pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2018/841 struktūros, techninių detalių ir proceso

(Tekstas svarbus EEE)

EUROPOS KOMISIJA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo,

atsižvelgdama į 2018 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2018/841 dėl šiltnamio efektą sukeliančių dujų, išmetamų ir absorbuojamų dėl žemės naudojimo, žemės naudojimo keitimo ir miškininkystės, kiekio įtraukimo į 2030 m. klimato ir energetikos politikos strategiją, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 525/2013 ir Sprendimas Nr. 529/2013/ES ([1]), ypač į jo 13b straipsnio 10 dalį,

kadangi:

(1) Reglamente (ES) 2018/841 numatyta, kad valstybės narės gali gauti kompensaciją už tam tikrą išmetamų ŠESD kiekio perviršį ir absorbentų sumažėjimą. Pagal tą reglamentą, toks ŠESD kiekis ir tokie absorbentai turi būti susiję arba su ilgalaikiu klimato kaitos poveikiu, dėl kurio susidaro išmetamų ŠESD kiekio perviršis ar sumažėja absorbentų ir kurio valstybės narės negali kontroliuoti bei kuris nelaikytinas natūraliais trikdžiais, arba su ankstesnės žemėtvarkos praktikos valstybėse narėse, kuriose organinio dirvožemio dalis jų tvarkomame žemės plote yra išskirtinai didelė, poveikiu;

(2) pagal Reglamento (ES) 2018/841 13b straipsnio 8 dalį, viena iš aplinkos charakteristikų, į kurias atsižvelgiama nustatant ilgalaikio klimato kaitos poveikio paveiktas teritorijas, yra sausringumas. Todėl, siekiant išnagrinėti, kaip ilgainiui keičiasi vandens poreikio ir vandens prieinamumo santykis, tikslinga remtis sausringumo indeksu. Su sausringumu yra glaudžiai susijęs biomų geografinis pasiskirstymas ir tvarkomos žemės našumas. Sausringumo indeksas apima tokius pagrindinius kintamuosius kaip kritulių kiekis ir potenciali evapotranspiracija, o vietinė žmogaus veikla jam įtakos neturi, todėl remiantis tuo indeksu galima patikimai analizuoti vandens poreikio ir vandens prieinamumo santykio kaitą per ilgą laikotarpį;

(3) teritorijose, kurios pagal sausringumo klases, apibūdintas JT konvencijoje dėl kovos su dykumėjimu, pakito iš drėgnų arba sausų subtropinių į pusiau sausringas, sausringas ar labai sausringas, arba kurios yra pusiau sausringos, sausringos arba labai sausringos ir jų santykinis sausringumo indeksas sumažėjo, susiduriama su vandens stygiaus nulemtais suvaržymais. Didėjant vandens stygiui gali išretėti augalijos danga, sumažėti organinės anglies kiekis dirvožemyje, suprastėti dirvožemio struktūra ir sumažėti jame esanti biologinė įvairovė, taip pat paspartėti dirvožemio erozija. Dėl tokių pokyčių sumažėja ne tik žemės pajėgumas sekvestruoti anglies dioksidą, bet ir jos atsparumas klimato kaitai. Todėl teritorija, kurioje įvyko šie pokyčiai, turėtų būti laikoma ilgalaikį klimato kaitos poveikį patyrusia teritorija;

(4) siekiant sudaryti sąlygas naudoti potencialiai kokybiškesnius mokslo bendruomenės patvirtintus duomenis, valstybėms narėms turėtų būti leidžiama ilgalaikį klimato kaitos poveikį patyrusioms teritorijoms nustatyti naudoti kitus indeksus nei sausringumo indeksas, jeigu jos įrodo, kad esama sąsajos tarp ilgalaikio klimato kaitos poveikio ir sumažėjusio pajėgumo sekvestruoti anglies dioksidą;

(5) mokslo bendruomenėje įprasta gamtos reiškinį, kuris yra ne žemiau 85-ojo pasiskirstymo procentilio, laikyti išskirtiniu. Todėl tikslinga laikyti, kad organinio dirvožemio dalis valstybės narės tvarkomame žemės plote yra išskirtinai didelė, palyginti su Sąjungos vidurkiu, kai ji patenka ne žemiau 85-ojo tokių dalių pasiskirstymo visose valstybėse narėse procentilio;

([1]) OL L 156, 2018 6 19, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2018/841/oj.

(6) ankstesnės žemėtvarkos praktikos, pavyzdžiui, durpynų nusausinimo ar miško įveisimo, poveikis organiniam dirvožemiui gali paspartinti organinio dirvožemio degradaciją, todėl ilgainiui iš dirvožemio išsiskiria ŠESD ir ekosistemos tampa mažiau atsparios. Todėl teritorijos, kuriose pastebimas toks ankstesnės žemėtvarkos praktikos neigiamas poveikis, turėtų būti laikomos ankstesnį poveikį patyrusiomis teritorijomis;

(7) kad nebūtų pakenkta Reglamento (ES) 2018/841 principams ir valstybių narių pastangoms pasiekti tame reglamente nustatytus 2030 m. tikslus, valstybės narės, norinčios pasinaudoti tame reglamente numatyta papildoma kompensacija, turėtų pateikti įrodymus, kokių veiksmų jos ėmėsi, kad pagerintų poveikį patyrusių teritorijų klimato srities rodiklius tiek klimato kaitos švelninimo, tiek atsparumo klimato kaitai atžvilgiu. Tokios politikos priemonės yra būtina sąlyga norint pasinaudoti lankstumo mechanizmu. Todėl, kai yra padarytas ilgalaikis klimato kaitos poveikis, atitinkamos valstybės narės pastangos turėtų apimti tvarios žemėtvarkos praktiką ir technologijas, o kai organinis dirvožemis yra paveiktas ankstesnės žemėtvarkos praktikos, valstybės narės turi imtis, be kita ko, gruntinio vandeningojo sluoksnio lygio valdymo ar lygiavertės tvarkymo praktikos, kuria būtų kuo labiau sumažintas neigiamas ankstesnis poveikis, kartu atsižvelgiant į poveikį patyrusių teritorijų atsparumą;

(8) siekiant pateikti įrodymus dėl išmetamų ŠESD kiekio perviršio ir absorbentų sumažėjimo, tikslinga atlikti palyginimą. Siekiant suprasti ilgalaikio klimato kaitos poveikio arba ankstesnės žemėtvarkos praktikos poveikio organiniams dirvožemiams mastą CO_2 ekvivalento tonomis, poveikį patyrusi teritorija turėtų būti palyginama su poveikio nepatyrusia tų pačių pagrindinių charakteristikų, pvz., dydžio, žemės naudojimo, klimato, reljefo konfigūracijos ir dirvožemio tipo, teritorija;

(9) atsižvelgiant į tai, kad ir ilgalaikio klimato kaitos poveikio, ir ankstesnio žemėtvarkos praktikos poveikio organiniams dirvožemiams atveju turi būti apgręžtos neigiamos su sausumos absorbentais susijusios tendencijos, tikslinga, kad tokių pastangų įrodymai būtų pateikti 2026–2030 m. reikalavimų laikymosi laikotarpio pradžioje;

(10) siekiant užtikrinti suderinamumą su teikiamais šiltnamio efektą sukeliančių dujų apskaitos duomenimis, kurių reikalaujama pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2018/1999 ([2]), duomenys, teikiami kaip įrodymai dėl kompensacijos už ŠESD kiekio perviršį ir absorbentų sumažėjimą dydžio, turėtų atitikti skaidrumo, tikslumo, nuoseklumo, palyginamumo ir išsamumo standartus, taikomus pagal to reglamento 38 straipsnį atliekamoms ŠESD apskaitos ataskaitų peržiūroms;

(11) šiame reglamente nustatytos priemonės atitinka Klimato kaitos komiteto nuomonę,

PRIĖMĖ ŠĮ REGLAMENTĄ:

1 straipsnis

Terminų apibrėžtys

Šiame reglamente vartojamų terminų apibrėžtys:

1) sausringumo indeksas – kritulių ir galimos evapotranspiracijos santykis;

2) sausringumo klasė – bet kuri iš toliau nurodytų kategorijų, kurioms teritorijos priskiriamos pagal sausringumo indeksą:

— 0,65 – drėgna;

— 0,50–0,65 – sausa subtropinė;

— 0,20–0,50 – pusiau sausringa;

([2]) 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/1999 dėl energetikos sąjungos ir klimato politikos veiksmų valdymo, kuriuo iš dalies keičiami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (EB) Nr. 663/2009 ir (EB) Nr. 715/2009, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 94/22/EB, 98/70/EB, 2009/31/EB, 2009/73/EB, 2010/31/ES, 2012/27/ES ir 2013/30/ES, Tarybos direktyvos 2009/119/EB ir (ES) 2015/652 ir panaikinamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 525/2013, (OL L 328, 2018 12 21, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1999/oj).

— 0,05–0,20 – sausringa;

— < 0,05 – labai sausringa;

3) organinis dirvožemis – dirvožemis, atitinkantis patvirtintuose nacionaliniuose standartuose taikomą apibrėžtį, naudojamą teikiant ataskaitas pagal Jungtinių Tautų bendrąją klimato kaitos konvenciją (JTBKKK), arba, jei tokių standartų nėra, apibrėžiamas naudojant 2006 m. Tarpvyriausybinės klimato kaitos komisijos (IPCC) gairėse (4 tomo 3 skyriaus 3A.5 priede „Default climate and soil classifications“) išvardytus kriterijus.

2 straipsnis

Įrodymai dėl ilgalaikį klimato kaitos poveikį patyrusių teritorijų

1. Valstybės narės aiškiai geografiškai nustato teritorijas, kurioms ilgalaikį poveikį daro klimato kaita.

2. Įrodymai, kuriais patvirtinamos nustatytos ilgalaikį klimato kaitos poveikį patyrusios teritorijos, nurodytos 1 dalyje grindžiami sausringumo indeksu. Teritorija, kuri iš drėgnos arba sausos subtropinės klasės pakito į pusiau sausringą, sausringą arba labai sausringą, arba teritorija, kuri priskiriama pusiau sausringoms, sausringoms arba labai sausringoms ir jos sausringumo indeksas sumažėjo, laikoma ilgalaikį klimato kaitos poveikį patyrusia teritorija.

3. Tinkamai pagrįstais atvejais valstybės narės gali ilgalaikio klimato kaitos poveikio įrodymus grįsti kitais indeksais nei sausringumo indeksas. Tais kitais indeksais turi būti įrodoma, kad poveikį patyrusioje teritorijoje yra sąsaja tarp ilgalaikio klimato kaitos poveikio ir sumažėjusio anglies dioksido sekvestracijos pajėgumo.

4. Duomenys, naudojami ilgalaikiam klimato kaitos poveikiui įrodyti, turi būti gauti iš oficialių meteorologijos tarnybų, institucijų ar mokslo įstaigų ir turi būti prieinami visoje Sąjungoje.

5. Iš ilgalaikio klimato kaitos poveikio analizės, kai lyginamos bent 20 metų iš eilės laikinės duomenų sekos nuo 2001 m. iki 2025 m. pabaigos, rezultatų turi matytis atitinkamas sausringumo klasės pokytis.

6. 2–5 dalyse nurodyti įrodymai turi būti patikrinami ir apimti šiuos elementus:

a) taikytą metodą, naudotus pradinius duomenis ir 1 dalyje nurodyto nustatymo rezultatą;

b) pastangų apręžti išmetamų ŠESD kiekio viršijimo arba absorbentų sumažėjimo tendenciją, kurių imtasi pagal 1 dalį nustatytose teritorijose, aprašymą.

3 straipsnis

Ankstesnio poveikio organiniam dirvožemiui valstybėse narėse, kuriose tokio dirvožemio dalis yra išskirtinai didelė, įrodymai

1. Riba, nuo kurios laikoma, kad organinio dirvožemio dalis yra išskirtinai didelė, palyginti su Sąjungos vidurkiu, yra ne žemiau 85-ojo tokių organinio dirvožemio dalių pasiskirstymo procentilio, palyginti su visu kiekvienoje valstybėje narėje tvarkomu žemės plotu. Duomenys, pagal kuriuos nustatoma organinio dirvožemio dalis tvarkomame žemės plote, pateikti priede.

2. Valstybės narės, kuriose organinio dirvožemio dalis, nustatyta pagal 1 dalį, yra išskirtinai didelė, aiškiai geografiškai nustato teritorijas, kurias paveikė anksčiau iki 2013 m. vykdyta žemėtvarkos praktika.

3. Įrodymai, kuriais patvirtinamas 2 dalyje nurodytų teritorijų nustatymas, turi būti patikrinami ir apimti šiuos elementus:

a) taikytą metodą, naudotus pradinius duomenis ir 2 dalyje nurodyto nustatymo rezultatą;

b) 2 dalyje nurodytos ankstesnės žemėtvarkos praktikos aprašymą, įskaitant jos taikymo laikotarpį, ir įrodymus, kad ji taikyta;

c) pastangų apręžti išmetamų ŠESD kiekio viršijimo tendenciją, kurių imtasi pagal 2 dalį nustatytose teritorijose, aprašymą.

4 straipsnis

Išmetamų ŠESD kiekio perviršio ir absorbentų sumažėjimo įrodymai

1. Valstybių narių pateikti išmetamų ŠESD kiekio perviršio ir absorbentų sumažėjimo įrodymai turi būti patikrinami.

2. Teritorijų, nustatytų pagal 2 straipsnio 1 dalį, atveju šio straipsnio 1 dalyje nurodyti įrodymai grindžiami 2026–2030 m. laikotarpiu tose teritorijose bendro išmestų ŠESD kiekio ir bendro absorbuotų tokių dujų kiekio bei per tą patį laikotarpį kitoje tos valstybės narės teritorijoje, kuri panaši savo klimatu, dirvožemio tipu ir žemės apskaitos kategorija ir kurioje vykdoma ta pati žemėtvarkos praktika bei kuri nebuvo nustatyta pagal 2 straipsnio 1 dalį, bendro išmestų ŠESD kiekio ir bendro absorbuotų tokių dujų kiekio skirtumu. Palyginimą taip pat galima atlikti su ta pačia teritorija, kurioje taikyta ta pati žemėtvarkos praktika, ankstesniu laikotarpiu po 1990 m., kuriuo ta teritorija pagal 2 straipsnio 1 dalį nebuvo laikoma ilgalaikį klimato kaitos patyrusia teritorija.

3. Teritorijų, nustatytų pagal 3 straipsnio 2 dalį, atveju šio straipsnio 1 dalyje nurodyti įrodymai grindžiami 2026–2030 m. laikotarpiu tose teritorijose bendro išmestų ŠESD kiekio ir bendro absorbuotų tokių dujų kiekio bei per tą patį laikotarpį kitoje tos valstybės narės teritorijoje, kuri panaši savo klimatu, dirvožemio tipu ir žemės apskaitos kategorija bei kuri pagal 3 straipsnio 2 dalį nelaikytina poveikį patyrusia teritorija, bendro išmestų ŠESD kiekio ir bendro absorbuotų tokių dujų kiekio skirtumu.

5 straipsnis

Įrodymų pateikimo procesas

1. Valstybės narės, ketinančios pasinaudoti kompensacijos už išmetamų ŠESD kiekio perviršį arba absorbentų sumažėjimą galimybe, pateikia Komisijai atitinkamą prašymą iki 2026 m. lapkričio 30 d. Prašyme pateikiami atitinkamai 2 arba 3 straipsnyje nurodyti įrodymai.

2. Komisija ne vėliau kaip per tris mėnesius nuo išsamaus prašymo gavimo atitinkamas valstybes nares informuoja apie jų prašymo patikrinimo rezultatus.

3. Valstybė narė, informuota apie 2 dalyje nurodytus patikrinimo rezultatus, ne vėliau kaip 2032 m. sausio 15 d. pateikia Komisijai 4 straipsnyje nurodytus įrodymus, įskaitant taikytų metodų aprašymą.

4. Iki 2027 m. gegužės 31 d., o vėliau kasmet atitinkama valstybė narė atnaujina atitinkamai 2 straipsnio 6 dalies b punkte arba 3 straipsnio 3 dalies c punkte nurodytus įrodymus, įskaitant įrodymus apie pažangą, padarytą gerinant anglies dioksido sekvestracijos pajėgumą ir atsparumą klimato kaitai.

5. 2, 3 ir 4 straipsniuose aprašyti įrodymai turi būti skaidrūs, tikslūs, nuoseklūs, palyginami ir išsamūs.

6 straipsnis

Įsigaliojimas

Šis reglamentas įsigalioja dvidešimtą dieną po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

Šis reglamentas privalomas visas ir tiesiogiai taikomas visose valstybėse narėse.

Priimta Briuselyje 2025 m. spalio 10 d.

Komisijos vardu
Pirmininkė
Ursula VON DER LEYEN

PRIEDAS

3 straipsnio 1 dalyje nurodytas organinio dirvožemio dalių valstybių narių tvarkomos žemės plote procentilis

	Bendras organinio dirvožemio plotas (ha)	Tvarkomos žemės plotas (ha)	Organinio dirvožemio dalių tvarkomos žemės plote pasiskirstymo procentilis
Austrija	35 193	8 387 000	62
Belgija	2 720	3 068 918	42
Bulgarija	3 201	11 100 190	23
Kroatija	2 685	5 659 400	27
Kipras	0	601 818	0
Čekija	20 816	7 886 922	58
Danija	163 353	4 196 384	65
Estija	713 246	4 141 134	88
Suomija	12 725 643	27 580 372	100
Prancūzija	87 735	63 858 640	50
Vokietija	1 730 444	35 790 117	73
Graikija	6 665	10 989 138	35
Vengrija	8 224	8 990 089	46
Airija	2 022 529	6 985 006	92
Italija	24 285	30 133 601	38
Latvija	888 752	6 095 484	85
Lietuva	538 448	6 287 720	77
Liuksemburgas	0	258 600	0
Malta	0	22 778	0
Nyderlandai	387 405	4 154 194	81
Lenkija	1 362 674	31 393 136	69
Portugalija	0	9 221 763	0
Rumunija	13 197	22 819 121	31
Slovakija	0	4 809 520	0
Slovėnija	4 227	2 027 300	54
Ispanija	3	50 622 199	19
Švedija	11 682 346	37 726 543	96